

۱۷ ژانویه ۲۰۱۱

نقش مهم صنعت کشف پاکستان در ایجاد ارزش افزوده

شرقی (بنگلادش کنونی) دریافت نمودند. این برای نخستین بار بود که جلیقه ها و جوراب های تولید شده در این بخش از پاکستان، از مرز عبور نموده و وارد پاکستان شرقی (بنگلادش کنونی) گشتند. پس از این دهه و در اوایل دهه ۱۹۷۰، برخی از آمریکایی ها از پاکستان دیدن کرده و تعدادی تی شرت سفارش دادند. تا آن زمان، تنها جلیقه های سفید تولید می شد، اما آمریکایی ها جلیقه رنگی سفارش دادند. این پیشامد به عنوان یک آغاز و نقطه تحولی برای تولید کنندگان کشفایی محسوب گشت. سفارشات اولیه آمریکایی ها به تولید کنندگان داخلی کنترل کیفیت اولیه در هر قدم را آموخت.

به تدریج محصولات پاکستانی جایگاه خود را در بازار بین المللی پیدا کردند. در اواخر دهه ۱۹۷۰ و اوایل ۱۹۸۰، خریداران اروپایی احتیاجات خود را از طریق تولید کنندگان داخلی تأمین نمودند. در همین زمان، تولید داخلی از تی شرت های اولیه به تی شرت های یقه شکاری، polo و آستین بلند تغییر پیدا کرد.

در این بین، روند در کشورهای بین المللی پیش از این ظهور پیدا کرده و شکاف لباس های وارداتی جهان را پر نموده است. این تی شرت های وارداتی حاوی آرم ها، نقاشی ها، حیوانات، کارتون ها، مناظر و گفتارها بوده و خریداران اروپایی و آمریکایی طرح های مورد نیاز خود را برای تولید کنندگان داخلی ارسال نمودند و از این رو، چاپ صفحه ای روشی بسیار رایج برای صادر کنندگان پاکستان گردید. با کسب تجربه از سوی خریداران، تولید کنندگان پاکستانی در اواسط دهه ۱۹۸۰ به ذوق و استعداد طراحی خویش بازگشته و به مطالعه روندهای بین المللی مد پرداختند. سرمایه گذاری های کلانی در سال ۲۰۰۰ در زمینه ماشین آلات کشفایی در، Ammar, Klass Textile, Ibex, Irfan, Style, Azam, Disco, Group Crescent, Regent, Saigol Groups با مدرن ترین ماشین آلات برای کشفایی نظیر خشک کن های بدون کشش صورت گرفته است. در حال حاضر حدود ۱۲۰۰۰ ماشین کشفایی در پاکستان وجود داشته که ظرفیت به کارگیری آنها ۷۰٪ می باشد. ۶۰٪ از این میزان تولید، شامل پارچه های کشفایی، تی شرت ها، عرق گیرها، تی شرت های polo، ست های ورزشی و البسه زیر می گردد. کیفیت نخ تولیدی نقشی اساسی در بازده ماشین دارد. نخ که پارگی زیادی بر روی ماشین ایجاد می نماید، برای ماشین های کشفایی که تغذیه کننده های زیادی دارد، مناسب نمی باشد. با این وجود، با در نظر گرفتن کیفیت متوسط نخ موجود در بازار، تولید کنندگان ماشین آلات تغییرات مهمی در طرح ماشین انجام داده تا پردازش کیفیت متوسط نخ بتواند در راستای کیفیت نهایی محصول، ارتقا یابد.

واردات ماشین آلات کشفایی

ماشین آلات استفاده شده در بخش کشفایی، به ویژه ماشین آلات گردباف و تخت باف، از اروپا، ژاپن و چین وارد می گردد. بخش اعظم کل تولید کشفایی کشور، که

صنعت جهانی کشف به سرعت در حال پیشرفت بوده و ابداعات تکنولوژی متعددی در موفقیت صنعت کشفایی سهیم می باشند. امروزه پوشاک کشف با پوشاک مد روز، البسه غیر رسمی، پوشاک ورزشی و نیز البسه کار هوشمند، مترادف گشته اند. صنعت کشفایی (جوراب بافی) نقشی حیاتی در بخش منسوجات ارزش افزوده ایفا می کند. در بخش صادرات، صنعت کشفایی پاکستان، در میان بسیاری از کشورهای جهان شناخته شده می باشد. ۱/۳ بازار نساجی جهان را پوشاک و منسوجات کشفایی به خود اختصاص می دهند (حدود ۱۷ میلیون تن). این مطالعه بر پیشرفت بخش جوراب های کشفایی متمرکز شده است، چرا که صنعت پوشاک پاکستان کاملاً مبتنی بر صادرات می باشد. این مقاله همچنین به مشکلات و چالش های صنعت کشفایی در فرآیند تولید و علل مشکلات آن، می پردازد. به منظور انعطاف پذیری بیشتر و بهبود کیفیت محصولات، تولید کنندگان در حال سرمایه گذاری در بخش ماشین آلات بوده که مزایای جدیدترین توسعه تکنولوژیکی را عرضه می نماید.

مقدمه

هنر دستبافی از هزاران سال پیش انجام می شده است. اینکه انسان های اولیه چگونه این هنر را فرا گرفتند، هنوز یک معما می باشد. همچنین زمان و مکان ابداع این روش ناشناخته می باشد. با این وجود، برخی بر این باورند که این هنر از ایران سرچشمه گرفته است. ادعای دیگر این است که کمر بند اسرائیل، اردن و سوریه منشأ ابداع این شیوه می باشد. برخی دیگر نیز بر این باورند که کوه های افریقای شمالی خواستگاه این روش از بافندگی می باشد. از سال ۱۸۸۰ تا ۱۹۱۰، کشفایی یک هنر کاملاً زنانه محسوب می شد. پس از آن، پلیورهای بافتنی، ژاکت ها، دامن ها، لباس های زیر مردانه، پوشاک ورزشی و مایوهای شنا رواج یافتند. پیشرفت های حاصل شده در ماشین آلات و تکنولوژی در قرن بیستم، سرعت های تولید ماشین ها را افزایش داد و انتخاب وسیع تری در خصوص طراحی بافت ها میسر نمود. در حال حاضر، ماشین های کشفایی کنترل شده با کامپیوتر، به روی صحنه آمده که تنوع بسیاری ایجاد می نماید. به علاوه، افزایش پیوسته جمعیت جهان، نساجی را به عنوان یکی از حوزه های رشد در سرتاسر جهان ساخته است. تکنولوژی کشفایی یکی از مهم ترین بخش های پوشاک گشته و به واسطه تنوع، تولید کم هزینه و سرعت بالای تولید، منافع زیادی را ایجاد نموده است.

طی چهار دهه گذشته، صنعت کشف پاکستان، پیشرفت چشمگیری نموده و بدین وسیله، مشارکت مالی موثری ایجاد نموده است. در سال ۱۹۴۹ به زحمت دو یا سه واحد یافت می شد که جلیقه (زیرپوش ها و تی شرت های اولیه) و جوراب تولید نماید. تولید جوراب ها بیش از جلیقه ها بود. همچنین کل تولید به طور محلی در بخش غربی پاکستان به مصرف رسید.

در سال ۱۹۶۰، تولید کنندگان پاکستان غربی نخستین سفارش خود را از پاکستان

نزدیک به ۱/۷۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۹-۱۰ ارزش گذاری گردید، صادر گردید. گفتنی است که صنعت از نیروی انسانی بسیاری استفاده می نماید. به علاوه هیچگونه آلودگی به واسطه این بخش از صنعت ایجاد نمی شود. در حقیقت می توان چنین گفت که این صنعت یکی از صنعت های دوستدار محیط زیست بوده که دارای استانداردهای محیطی زیادی می باشد. واردات ماشین آلات کشفاب در پاکستان در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- واردات ماشین آلات کشفاب در کشورهای مختلف

کشور	۲۰۰۹-۲۰۱۰		۲۰۰۸-۲۰۰۹	
	مقدار	ارزش	مقدار	ارزش
ایتالیا	۸۵	۹۶۴،۲۶	۱۲۱	۲۷۱،۱۲۱
آلمان	۳۱	۸۷۰،۱۵	۱۹	۸۱۹،۶
چین	۵	۵۲۳،۱	۱۷	۸۷۰،۱۱
ژاپن	۱	۳۴۳	۱۶	۱۴۲،۸
ایالات متحده امریکا	۱۲۸	۱۸۰،۵۱	۱۱۶	۶۹۴،۹۰
انگلیس	۳۳	۶۹۲،۱۲	۴۸	۹۴۸،۱۷
تایلند	۹	۷۶۰،۱	-	-
هنگ کنگ	۲	۳۳۰	۲	۸۷۵
کشورهای آسیایی	۹۳	۷۳۱،۴۶	۳۰	۱۳۷،۱۹
جمهوری کره	۸	۹۷۹،۱	-	-
ویتنام	۴	۸۸۳،۱	-	-
سایر کشورها	۵۵	۳۹۲،۱۹	۱۲	۷۹۵،۱۹
کل	۴۵۴	۶۴۷،۱۸۰	۳۸۱	۵۵۱،۲۹۶

پاکستان اساساً ماشین آلات گردباف و تخت باف وارد می نماید. واردات انواع گوناگون ماشین های گردباف در پاکستان از ۲۹۶ میلیون روپیه در ۲۰۰۸-۰۹ تنها به ۱۸۱ میلیون روپیه در ۲۰۰۹-۱۰ رسید و لذا کاهشی به میزان ۳۹٪ از خود نشان داد. واردات ماشین های گردباف در پاکستان جدول ۱ ارائه شده است. از سوی دیگر واردات ماشین های تخت باف و کشفاب از ۱۱۶ میلیون روپیه در ۲۰۰۸-۰۹ به ۲/۰۱ میلیارد روپیه در ۲۰۰۹-۱۰ رسید. از این رو افزایشی به میزان ۷۳٪ حاصل گردید. مقادیر صادرات کشفاب پاکستان در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲- واردات ماشین آلات کشفاب در کشورهای مختلف

سال	مقدار (میلیون متر مربع)	ارزش (میلیون دلار امریکا)
۱۹۹۹-۰۰	۳۱۳،۳۹	۸۷۳
۲۰۰۰-۰۱	۳۵۵،۴۰	۹۱۱
۲۰۰۱-۰۲	۵۵۶،۳۶	۸۴۶
۲۰۰۲-۰۳	۱۳۳،۵۲	۱۴۷،۱
۲۰۰۳-۰۴	۸۹۴،۶۶	۴۵۹،۱
۲۰۰۴-۰۵	۰۳۳،۷۱	۶۳۵،۱
۲۰۰۵-۰۶	۶۴۵،۷۸	۷۵۱،۱
۲۰۰۶-۰۷	۲۲۴،۹۴	۷۹۸،۱
۲۰۰۷-۰۸	۶۱۰،۹۶	۸۳۱،۱
۲۰۰۸-۰۹	۷۳۱،۰۸	۷۴۱،۱
۲۰۰۹-۱۰	۵۶۴،۱۰۵	۷۶۵،۱

Source: Trade Development Authority of Pakistan

توسعه تکنولوژی

طی چند دهه گذشته تغییرات زیادی در صنعت کشفاب رخ داده است. سابقاً البسه کشفاب به طور دستی تهیه می شدند. اما در حال حاضر تکنولوژی های مختلفی برای تولید محصولات با کیفیت مطلوب در دسترس بوده که به طور بین المللی قابل رقابت می باشند. پیشرفت های تکنولوژیکی موجب ایجاد اتوماسیون، طراحی و تولیدهای کامپیوتری گردید. استفاده از پنل های کنترلی مدرن، مانند پنل های نمایش بر روی ماشین، سیستم های کنترل دیجیتالی، سیستم های روغن زنی مرکزی، حرکات توقف نخ پارگی، برخی از ویژگی های متداول در دسترس در این روزها می باشد. این امر به تعامل بهتر میان انسان و ماشین در خصوص راندمان و بهبود کیفیت کمک می نماید. آماده سازی الگو، انتخاب طرح و استریپینگ الکترونیک نیز در این روزها در دسترس می باشد. گفتنی است که استفاده از ریزپردازنده ها هم اکنون موجب کاهش دخالت دستی در فرآیندهای مربوطه گشته است.

ویژگی های جدید شامل آیکون های دسکتاپ اضافی جهت دسترسی راحت تر، دسترسی مستقیم صفحه به پالت رنگی و امکانات طراحی گسترده می گردد. نرم افزار PLC 4، نمایانگر ویرایشگر طرح و ویرایشگر تکرار کننده می باشد. ویرایشگر طرح کاربر را قادر به ورود، نمایش و ویرایش طرح با استفاده از ۱۶ رنگ می سازد. ویرایشگر تکرار کننده نیز به طور همزمان امکان تعریف چهار طرح مختلف و بافت مکرر را فراهم می نماید. ویرایشگر هاشورزنی انتخاب طرح هایی با بیش از چهار رنگ ایجاد می نماید. این سیستم جدید به زبان انگلیسی، چینی، آلمانی، فرانسوی، پرتغالی، اسپانیایی و ترکی در کامپیوترهایی که سیستم عامل آنها ویندوز می باشد، قابل اجراست.

سیستم های CAD/CAM در کلیه حوزه های تولید شامل صنعت نساجی و پوشاک کاربرد دارد. CAD نوعی سیستم طراحی ویژه صنعتی بوده که از کامپیوتر به عنوان یک ابزار استفاده می نماید. CAD برای طراحی هر جسمی از هواپیما گرفته تا البسه کشفاب مورد استفاده قرار می گیرد. در ابتدای کار از این نرم افزار برای طراحی ماشین آلات دقیق استفاده می شد، اما در دهه ۱۹۷۰، این نرم افزار مدخلی را برای صنعت نساجی و پوشاک گشوده است. CAD به طور فزاینده ای برای رنگ آمیزی طرح پارچه های تار پودی و تریکوی چاپی استفاده می گردد. طی دهه گذشته، صنعت جوراب بافی به نرم افزار CAD وابسته شده است. هم اکنون، IT انتخاب های متنوعی را بدون اتلاف زمان، هزینه و نمونه گیری پر هزینه، برای طراحان فراهم می نماید. همچنین از طرح های ابتکاری در هر دو فرآیند تولید پارچه و پوشاک، برای برآورده نمودن تقاضاهای مصرف کننده که سرمایه گذاری در ابزار تولید پوشاک را برای تأمین کنندگان پوشاک، امری ضروری می سازد، ارزش افزوده فراهم می گردد. نرم افزار طراحی مختص کشفاب ها امکان ایجاد ساختارهای مختلف بافت و انواع شبیه سازی را فراهم می نماید.

از آنجا که صادرات کشفاب ها فصلی و محدود می باشد، اغلب صادرکنندگان وارد بازارهای داخلی شده تا دوام تولید البسه کشفاب را که بیشتر با آب و هوای استوایی سازگار می باشد، تضمین نماید.

صادرات

کالاهای صادر شده از پاکستان به واسطه کیفیت مطلوبی که دارند، در بازارهای اروپا، امریکا و اتحادیه اروپا شناخته شده می باشند. مجموعه هایی از فرآیندهای تکمیل با بافت و جلای بهبود یافته همراه شده است. برخی از اقلام صادراتی که محبوبیت زیادی یافته اند، تی شرت های پنبه ای ۱۰۰٪، جلیقه ها، ملحفه ها، لباس خواب کودکان، البسه ورزشی، پوشاک زیر، مایو شنا، البسه کشفاب و پارچه های مسطح یا کشفاب می گردد.

اقلام اصلی صادرات کشفاب در پاکستان، تی شرت های مردانه نفیس، تی شرت های زنانه فانتزی با قلابدوزی عالی، لباس شب برای بانوان و ست های لباس خواب مردانه، پوشاک ورزشی و ست های مشت زنی می باشد. همچنین روش های طراحی، چاپ،

برنامه‌ریزی نشده و نامحدود نخ، پوشاک کشباف ارزش افزوده، البسه ورزشی و سایر محصولات با کمبودهای زیادی مواجه می‌باشند. به نقل از منابع بازار، افزایش در تقاضا برای نخ‌های پنبه‌ای و پنبه پاکستان توسط چین و ایتالیا و نیز قیمت‌های بین‌المللی بیشتر برای محصول، دلایل اصلی افزایش صادرات می‌باشد.

صنعت نساجی پاکستان در حال حاضر جایگاه رقابتی خود را در بازار بین‌المللی از دست داده است. صادرات البسه کشباف از کمبود گاز و برق رنج می‌برد که نتیجه این پدیده کاهش مقدار تولید و افزایش هزینه تولید است که موجب از دست رفتن جایگاه رقابتی پاکستان در بازارهای بین‌المللی می‌باشد. چین، هند، سریلانکا، ویتنام، بنگلادش، کره، اردن و کنیا در بین سایر رقیبان اصلی پاکستان قرار دارند. واحدهای کوچکتر با چالش‌های بیشتری مواجه می‌باشند، چرا که هیچگونه تسهیلاتی در خصوص خدمات برق و سرمایه‌گذاری در اختیار ندارند. از سوی دیگر، ۱۴٪ از نرخ بالای mark-up بر اعتبار بانکی به فعالیت صنعتی و صادرات نساجی کشور مربوط خواهد گشت.

به واسطه نرخ بالای تورم (۲۰٪)، هزینه انجام تجارت گزاف گردیده و کالاهای کشور رقابت خود در بازار بین‌المللی را از دست خواهند داد.

لذا خریداران خارجی به رقیبان کشور و صادرکنندگان خارجی روی آورده که از یک سو درآمد حاصل از صادرات خود را از دست داده، در حالی که به واسطه عمل نکردن به تعهدات صادرات خود، اعتبار خود را نیز در بازار بین‌المللی از دست داده‌اند. بر طبق انجمن تولیدکنندگان پوشاک پاکستان (PHMA)، تعداد کالاهای کشباف صادراتی در کشور از ۱۱۸۳ در سال ۲۰۰۵ به ۸۴۰ عدد در سال ۲۰۰۹ رسید. واحدهای تعطیل شده شامل تعدادی از کارخانجات تکنولوژیکی با بهترین راندمان ها و فن آوری بالا می‌شود که موقعیت رقابتی خود در بازار جهان را از دست داده‌اند.

واحدهای کشبافی تنها در کراچی از ۵۰۰ واحد در سال ۲۰۰۵ به ۴۰۰ واحد در سال ۲۰۰۹ رسیده و واحدهای تعطیل شده شامل کارخانه‌ها معروفی مانند Hussaini و King and Zainab می‌باشد.

در لاهور، تعداد واحدها از ۲۴۷ به ۱۸۰ عدد رسید. در حال حاضر تنها ۱۹۰ کارخانه بافندگی در فیصل آباد در برابر ۳۰۰ کارخانه در سال ۲۰۰۵ مشغول به فعالیت می‌باشند، در حالی که تعداد واحدهای مشغول به کار در Sialkot از ۲۳۶ واحد به ۱۷۰ واحد کاهش یافت.

سایر چالش‌ها عبارتند از:

- تغییرات مکرر مُد.
- سیاست‌های ضد دامپینگ اعمال شده از سوی واردکنندگان اصلی.
- افزایش محتمل موانع غیر تعرفه‌ای مانند استانداردهای مربوط به کار کودکان، قوانین انسانی، درآمدها و شرایط محیطی، استفاده از مواد شیمیایی سرطان‌زا، مواد قابل اشتعال و...
- رقابت فزاینده از سوی هند، چین، ترکیه، کارائیب و کشورهای صحرای بزرگ و سایرین که دارای توافقنامه‌های تجاری ترجیحی با کشورهای واردکننده بزرگ می‌باشند.
- هزینه بالای انرژی و قطع شدن مکرر برق.
- استفاده کمتر از مواد دوست‌دار محیط زیست.
- کمبود تلاش‌های بازاریابی بین‌المللی.
- نرخ بالای سرمایه‌گذاری بر وام‌ها برای توسعه و مدرنیزه سازی.
- آگاهی کمتر در خصوص به دست آوردن گواهی‌های کیفیت بین‌المللی.

1- Pakistan Hosiery Manufacturers Association

Source: Pakistan Textile Journal

قلاذبوزی و رنگرزی پارچه به خوبی توسعه یافته‌اند. صادرات البسه کشباف از ۱/۸۳ میلیارد دلار در ۲۰۰۷-۰۸ به ۱/۷۶ میلیارد دلار در ۲۰۰۹-۱۰ رسید و لذا کاهشی به میزان ۴٪ را از خود نشان داد. صادرات البسه کشباف در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳- صادرات کالاهای کشباف بر حسب کشورهای مختلف

کشور	۲۰۰۹-۲۰۱۰	۲۰۰۸-۲۰۰۹	۲۰۰۷-۲۰۰۸
ایالات متحده آمریکا	۰۸۵،۱۱۱،۱	۲۱۴،۰۶۹،۱	۳۴۷،۰۷۴،۱
انگلیس	۱۲۴،۱۸۸	۱۳۰،۱۷۶	۳۲۶،۱۴۲
آلمان	۹۳۰،۷۴	۲۱۷،۷۲	۲۸۴،۷۴
هند	۰۱۷،۵۸	۵۸۹،۷۰	۷۴۸،۷۳
اسپانیا	۴۶۵،۴۵	۷۷۵،۴۸	۴۵۰،۵۴
کانادا	۱۹۹،۴۲	۷۹۷،۴۱	۸۰۶،۴۶
بلژیک	۶۷۷،۴۵	۴۸۲،۴۱	۹۷۴،۳۹
فرانسه	۵۲۴،۳۲	۹۸۱،۳۱	۹۵۴،۳۴
ایالات متحده اروپا	۴۴۷،۳۴	۵۳۳،۳۶	۰۹۴،۲۷
ایتالیا	۳۳۸،۲۸	۶۳۸،۳۴	۰۱۴،۵۷
عربستان سعودی	۶۹۹،۹	۱۸۰،۱۴	۱۷۷،۹
سریلانکا	۷۷۹،۱	۰۵۶،۲	۲۳۹،۲
ترکیه	۸۳۲،۲	۲۵۱،۳	۱۴۷،۵
سوئد	۷۳۴،۹	۵۵۹،۱۲	۷۲۸،۱۰
ایرلند	۶۸۳،۶	۶۴۱،۴	۳۵۸،۶
فنلاند	۶۷۹،۶	۹۸۲،۵	۸۰۹،۴
سایر کشورها	۷۴۷،۶۶	۷۲۶،۷۴	۰۳۵،۱۶۸
کل	۳۸۰،۵۹۲،۱	۰۱۹،۲۳۰،۱	۳۳۸،۸۰۰،۱

Source: Trade Development Authority of Pakistan

ایالات متحده آمریکا، انگلیس، آلمان، هند، اسپانیا، کانادا، بلژیک، فرانسه و ایالات متحده اروپا، ۹ شریک تجاری برتر پاکستان می‌باشند. پاکستان عمدتاً، جامه‌های بلند زنانه از جنس پنبه صادر می‌نماید که ۷۰٪ از کل صادرات صورت گرفته را به خود اختصاص می‌دهد. واردات ماشین‌آلات تخته‌باف در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴- واردات ماشین‌آلات تخته‌باف بر حسب کشورهای مختلف

کشور	۲۰۰۹-۲۰۱۰		۲۰۰۸-۲۰۰۹	
	مقدار	ارزش	مقدار	ارزش
چین	۱۷۸	۹۷۵،۶۳	۲۴۷	۹۳۹،۴۶
آلمان	۹۲	۲۸۱،۱۶	۴۸	۰۱۷،۱۷
ژاپن	۳۷۳	۵۸۶،۷۵	۳۶	۱۶۲،۱۰
انگلیس	۵۵	۵۱۸،۱۱	۵۲	۵۷۹،۱۴
جمهوری کره	۴۳	۱۵۳،۸	۱	۲۱۷
ایتالیا	۲۶	۳۰۸،۵	۱۵	۹۲۹،۲
ایالات متحده آمریکا	۴۳	۳۶۵،۸	۲۴	۹۶۲،۵
ترکیه	۱۸	۲۲۵،۳	-	-
کشورهای آسیایی	۴۶	۵۲۲،۶	۲	۴۴۳
سوئیس	۴	۳۸۸،۱	-	-
ایالات متحده اروپا	۴	۸۸۳	-	-
سایر کشورها	۳	۶۰۲	۳۳	۲۴۲،۱۸
کل	۸۸۵	۸۰۶،۲۰۱	۴۵۸	۴۹۱،۱۱۶

چالش‌ها

بخش نساجی کشور با کمبود نخ پنبه‌ای مواجه می‌باشد، چرا که صادرات